

UCHWAŁA Nr XI/65/12
Rady Gminy Dubeninki
z dnia 06 marca 2012 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną na lata 2012-2016 w Gminie Dubeninki

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2011 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm) oraz art. 17 ust. 1 pkt. 13 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm) Rada Gminy Dubeninki uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną na lata 2012-2016 w Gminie Dubeninki, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dubeninki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Kazimierz Krahel

Gminny Program Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną na lata 2012-2016 w Gminie Dubeninki

I. WSTĘP

Rodzina uważana jest za naturalną i podstawową komórkę społeczną. Jest miejscem, w którym dziecko doświadcza swoich pierwszych kontaktów z otoczeniem, poznaje wartości społeczne. Rodzina jest najistotniejszym środowiskiem wychowawczym. To właśnie w niej człowiek się rodzi, wzrasta, rozwija, zdobywa pierwszą wiedzę o samym sobie i otaczającym świecie, uczy się sposobów reagowania na różne sytuacje, kształtuje swoją osobowość, osiąga dojrzałość i mądrość życiową.

Rodzice poprzez wychowanie wpływają i oddziałują na swoje dzieci kształtując ich rozwój, przygotowują je do życia w społeczeństwie. Małe dziecko nie rodzi się z określonymi postawami, ale nabywa je dzięki mechanizmowi uczenia się.

Rodzina wprowadza dziecko w świat wartości społecznych i kulturalnych, to właśnie w rodzinie po raz pierwszy dziecko styka się z pojęciami dobra i zła, rzeczy pochwalanych, dozwolonych i potępianych. Rodzice poprzez swoje zachowanie i ocenę pokazują dziecku, co w życiu jest ważne, z czym trzeba się liczyć, w jakich warunkach i w jakim stopniu. Wśród członków rodziny kształtują się opinie dziecka o domownikach, środowisku, sprawach społecznych, etycznych i politycznych.

Rodzice nie tylko kształtują i pobudzają u dziecka określone postawy oraz opinie, ale również wprowadzając określone nakazy i zakazy, kontrolują i ograniczają jego aktywność.

Jednak najbardziej znacząca dla rozwoju dziecka jest jakość opieki sprawowanej nad nim przez osoby spełniające funkcje rodzicielskie. Sprawowana opieka powinna być racjonalna, to znaczy obejmować konsekwencję w postępowaniu, właściwy poziom stymulowania oraz dostosowanie oczekiwań do wieku i fazy rozwojowej dziecka. Ważną rolę odgrywa atmosfera wychowawcza w rodzinie, którą warunkuje wiele czynników. Spośród nich szczególne znaczenie mają stosunki pomiędzy rodzicami, stosunek rodziców do dzieci oraz sposób zaspokajania potrzeb dziecka. Rzutują one bowiem na całokształt zadań opiekuńczo-wychowawczych rodziny.

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna bardzo dotkliwie odczuwa skutki braku pracy lub stabilizacji zawodowej. Taka sytuacja wywiera znaczny wpływ na życie całej rodziny, nie pozostaje też bez wpływu na wypełnianie przez rodzinę funkcję, w tym opiekuńczo - wychowawczą. W rodzinie dotkniętej bezrobociem zmienia się struktura wydatków, mniej środków zostaje przeznaczonych na wyżywienie członków rodziny, odzież, obuwie, spadają też wydatki przeznaczone na wypoczynek. Dużym problemem w rodzinach bezrobotnych jest także zapewnienie dzieciom wszystkich potrzebnych pomocy naukowych. Ze względu na znaczne trudności finansowe wiele rodzin nie zabezpiecza tych potrzeby. Sytuacja ta nie sprzyja osiąganiu przez dzieci dobrych wyników w nauce, a często zniechęca do zdobywania wiedzy. Pojawiająca się w rodzinie bieda bywa również źródłem kłótni i konfliktów.

Zwłaszcza niebezpieczny wpływ na rozwój emocjonalny dziecka mają zachowania agresywne rodziców, niekontrolowane wybuchy złości, wzajemne oskarżanie się o niezaradność życiową. Trudna sytuacja w rodzinie związana z brakiem pracy lub niedostatecznymi dochodami z niskopłatnej, niewykwalifikowanej pracy, może wpływać na nierówny podział obowiązków i odpowiedzialność i w rodzinie. Bieda przyczynia się do zmiany relacji i ról związanych z płcią i wiekiem. Można więc stwierdzić, że rodzina w warunkach ubóstwa jest obszarem głębokich zmian, o głębokich konsekwencjach w sferze wzajemnych stosunków między jej członkami.

Dzieci z rodzin dotkniętych ubóstwem narażone są na znaczne niebezpieczeństwo powielania wzorców rodzinnych. Najistotniejszą sprawą jest fakt, że sytuacja materialna rodziny odbija się na wszystkich innych sferach jej życia, w tym wypełnianie funkcji wobec dzieci, sposób odżywiania. Wszystkie te czynniki wpływają także na stan zdrowia psychicznego i fizycznego oraz panującą atmosferę wychowawczą.

Przyczyną zaburzeń relacji emocjonalnych między rodzicami a dziećmi są między innymi silne konflikty między rodzicami, alkoholizm, przemoc oraz inne powszechnie występujące zjawiska np.: brak troski, niezaspokajanie potrzeb dziecka, brak czasu dla dziecka, zrozumienia, zainteresowania jego problemami, nieznaną jego indywidualnych potrzeb i przeżyć, niewłaściwe interpretowanie jego reakcji i zachowań. Wymagania życia współczesnego stwarzają też sytuację, w których oboje rodzice pracują zawodowo.

Wiąże się to bezpośrednio z koniecznością zespolenia ich wysiłków aby dziecko, tylko w stopniu minimalnym odczuło brak bezpośredniej troski i opieki. Przemiany, jakim podlega współczesna rodzina wymagają, aktywnego uczestnictwa obojga rodziców w wypełnianiu zadań opiekuńczo - wychowawczych wobec dziecka. Rola rodziców w rodzinie zmienia się w miarę jak pojawiają się alternatywne formy życia rodzinnego i sposoby wychowywania dzieci. Rozwój cywilizacji wymaga często od rodziców ogromnego zaangażowania zawodowego.

W tej sytuacji we współczesnym społeczeństwie wiele dzieci nie identyfikuje się z rodzicami zastępując ich bohaterami filmów lub gier komputerowych. Udział rodziców w procesie wychowania jest czynnikiem bardzo ważnym. Matka zapewnia poczucie bezpieczeństwa, ciepła i miłości, z kolei ojciec wprowadza w atmosferę domową element ładu, systematyczności, konsekwencji i wytrwałości.

Brak równowagi między pełnieniem tych ról przez ojca lub matkę z reguły powoduje trudności i wprowadza zakłócenie w harmonię rozwoju całej rodziny. Brak kontaktów emocjonalnych w stosunkach rodzinnych wywiera istotny wpływ na styl życia i niedoceniając potrzeb dziecka przez rodziców.

W niektórych współczesnych rodzinach następuje odwrócenie ról tzn. dziecku zostaje narzucona odpowiedzialność rodzicielska przez co podejmuje rolę opiekuna rodziny, dochodzi do sytuacji, w której dziecko samo musi radzić sobie z przygniatającą odpowiedzialnością, szeregiem obowiązków domowych, musi tłumić swoje potrzeby i boryka się z poczuciem osamotnienia. W wielu rodzinach zwraca uwagę fakt, że rodzice są nieobecni emocjonalnie. Skoncentrowani na własnym potrzebach, pomijają i lekceważą potrzeby i uczucia dzieci, które pozbawione odpowiedniej uwagi, troski i opieki, czują się niekochane i niepotrzebne.

Inną negatywną postawą rodzicielską charakterystyczną dla niektórych współczesnych rodzin jest postawa unikająca, która polega na braku zainteresowania dzieckiem i jego problemami oraz brak kontaktu emocjonalnego.

W niektórych rodzinach rodzice kochają dziecko, ale mu tego z różnych względów nie okazują. Może być to związane z nieumiejętnością wyrażania uczuć, przyjęciem rygorystycznego stylu wychowania, brakiem czasu, późnymi powrotami z pracy, zmęczeniem, nadmiernym angażowaniem się w sprawy zawodowe lub towarzyskie.

Jednak skutki obojętności rzeczywistej i pozornej zawsze wywierają niekorzystny wpływ na rozwój dziecka.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża szereg czynników, wśród których na pierwszy plan wysuwają się zjawiska patologiczne. To one czynią rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom wobec dzieci i pozostałych członków rodziny. Dokonująca się w Polsce transformacja stała się przyczyną wielu procesów destrukcyjnych zagrażających całemu społeczeństwu ale przede wszystkim rodzinie. Systematycznie wzrasta ilość rodzin dysfunkcyjnych, niewydolnych wychowawczo. Problemy dotyczące współczesną rodzinę to bezrobocie, alkoholizm i ubóstwo, wzrost agresji i tak wszechobecna przemoc wśród dorosłych, dzieci i młodzieży. Te wymienione wyżej nie zamykają szerokiego katalogu. Podstawą do rozwiązania problemów społecznych dotyczących rodzinę jest jej wsparcie w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz w wypełnianiu ról społecznych. W przypadku rodzin prawidłowo funkcjonujących, w których nie dochodzi do kryzysów istotną kwestią jest wspieranie jej w prawidłowym funkcjonowaniu i prowadzenie działań osłonowych, profilaktycznych.

Niniejszy Program został opracowany zgodnie z treścią artykułu 17 ust. 1 pkt. 13 ustawy o pomocy społecznej. Realizatorem programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dubeninkach. .

Lokalny system profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną na lata 2012 -2016 jest narzędziem do stworzenia systemu pomocy dla rodzin spełniających postulaty dostępności i powszechności usług oraz działania ukierunkowanego

na wzmocnienie elementów środowiskowej pracy z rodziną. Realizacja celów programu w perspektywie ma doprowadzić do zahamowania procesu dysfunkcyjności rodzin przy zaangażowaniu w proces realizacji założeń zarówno instytucji publicznych jak i sektora pozarządowego.

Przyjęte zasady form pomocy dziecku i rodzinie właściwie stosowane przez osoby i instytucje, doprowadzą w efekcie do skoordynowania systemu wielokierunkowej pomocy rodzinie.

Celem programu jest budowa lokalnego systemu wsparcia nad rodziną i dzieckiem, a w szczególności poprawa sytuacji rodzin, zapobieganie patologiom wśród dzieci i dorosłych.

I. KIERUNKI DZIAŁAŃ:

1. Wsparcie rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu,
2. Wspieranie rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokajania podstawowych potrzeb,
3. Działania profilaktyczno-diagnostyczne,
4. Pomoc rodzinom dysfunkcyjnym.

II. CELE

1. Poprawa jakości życia rodzin, zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin.
2. Przeciwdziałanie patologiom w rodzinie, .
3. Wyrównywanie deficytów edukacyjnych, zdrowotnych, materialnych rodzin i dzieci,
4. Ochrona dzieci i młodzieży przed przemocą, zaniedbaniem, uzależnieniami
5. Wspieranie idei wolontariatu w środowisku lokalnym.

III. DZIAŁANIA I SPOSÓB REALIZACJI:

W celu realizacji zadań podejmuje się następujące działania:

- ◆ diagnozowanie środowiska rodzinnego pod kątem występowania zagrożeń,
- ◆ promocja i upowszechnianie wiedzy na temat praw dziecka – rozpowszechnianie, ulotek, publikacji
- ◆ prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży (alkohol, papierosy, narkotyki),
- ◆ pomoc osobom dorosłym oraz dzieciom doznającym przemocy – działania w ramach Gminnego Programu do spraw Przeciwdziałania Przemocy, zespoły interdyscyplinarne,
- ◆ udzielanie osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialno-bytowej pomocy finansowej, rzeczowej oraz w postaci szeroko rozumianej pracy socjalnej,
- ◆ udzielanie pomocy rodzinom w postaci wyposażenia dzieci w podręczniki szkolne, uwzględniając szczególnie rodziny wielodzietne oraz rodziny bezrobotne w ramach programu „Wyprawka szkolna”
- ◆ współpraca ze szkołami, pedagogiem szkolnym w celu rozwiązywania problemów wychowawczych i możliwości uzyskania pomocy w nauce,
- ◆ współpraca z Sądem Rodzinnym, kuratorami sądowymi w sprawach dotyczących rodzin objętych nadzorem kuratorskim,
- ◆ współpraca w lekarzami rodzinnymi, pielęgniarkami środowiskowymi w zakresie profilaktyki zdrowotnej,
- ◆ zapewnienie dzieciom i młodzieży posiłków w szkole, osobom dorosłym pomocy rzeczowej w formie produktów żywnościowych,
- ◆ współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w celu pomocy rodzinie w podjęciu leczenia odwykowego przez uzależnionych członków rodziny,
- ◆ przyznawanie i wypłacanie świadczeń wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o

funduszu alimentacyjnym i ustawy o dodatkach mieszkaniowych

- ◆ pomoc prawna osobom i rodzinom w uzyskaniu alimentów od osób zobowiązanych do alimentacji.
  - ◆ podejmuje się działania w celu zapewnienia opieki prawnej oraz nadzoru kuratora nad nieletnimi, pozbawionymi opieki. Działania podejmuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
  - ◆ promocja i realizacja programów profilaktycznych i psychoedukacyjnych służących rozwojowi rodziny i poprawie relacji wewnątrz rodzinnych.
  - ◆ realizacja programów profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy i uzależnieniu skierowanych do rodziców, dzieci i młodzieży.
- Działania w tym zakresie podejmuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

PRZEWIDYWANE EFEKTY:

- kreowanie pozytywnego obrazu rodziny,
- poprawa standardu życia rodzin,
- podniesienie świadomości dzieci i młodzieży o przysługujących prawach i obowiązkach,
- podniesienie świadomości społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy,
- ograniczenie zjawiska patologii społecznych wśród młodzieży,
- poprawa bezpieczeństwa rodzin i jej członków,
- ścisła współpraca partnerów programy mająca na celu szybkie zdiagnozowanie problemów i ich rozwiązanie,

Partnerzy programu:

1. Urząd Gminy w Dubeninkach
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dubeninkach
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
4. Szkoły działające na terenie gminy
5. Kuratorzy Sądowi i społeczni
6. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gołdapi
7. Komenda Powiatowa Policji w Gołdapi
8. Sąd Rejonowy w Olecku Wydział Rodzinny i Nieletnich,
9. Lekarze rodzinni i pielęgniarki środowiskowe
10. Gminne Centrum Kultury w Dubeninkach
11. Organizacje pozarządowe

Monitoring i ewaluacja

Program dotyczący systemu opieki nad dzieckiem i rodziną będzie podlegał ewaluacji na przestrzeni kolejnych lat. Zakłada się, że ewaluacja będzie:

- Sprzyjać rozwojowi instytucji i projektów, które są w niej realizowane
- Przyczynić się do wzrostu skuteczności działań odpowiedzialności osób, które te działania realizują
- Odpowiedzią na pytania, czy obrany kierunek jest właściwy
- Przyczyni się do promocji instytucji będącej realizatorem działań

W ramach ewaluacji projektu prowadzony będzie monitoring. Monitorowanie programu odbywać się będzie na podstawie corocznej oceny wykonanych zadań oraz analizy realizacji zakładanych etapów.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego. Środki pozyskane z funduszy zewnętrznych.

Podsumowanie:

kategoriach jedynie kosztów, ale dalekosiężnych i efektywnych dla środowiska lokalnego inwestycji społecznych nastawionych na rozwijanie umiejętności rodzicielskich, zapobieganie niedostosowania społecznego i wykluczenia a w konsekwencji poprawę jakości życia dzieci i rodzin.

Kompleksowe ujęcie systemu wsparcia dziecka i rodziny wymaga zaangażowania wielu różnych instytucji działających w środowisku lokalnym, koordynatorem systemu jest Ośrodek Pomocy Społecznej.